

ПРОУЧВАНЕ МНЕНИЕТО НА МЕДИЦИНСКИ СПЕЦИАЛИСТИ И СОЦИАЛНИ РАБОТНИЦИ ОТНОСНО ОРГАНИЗАЦИЯТА НА МЕДИКО-СОЦИАЛНАТА ПОМОЩ ЗА ВЪЗРАСТНИ И СТАРИ ХОРА В ДОМАШНА СРЕДА

Янка Маркова¹, Силвия Борисова²

¹Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“ - Варна, Филиал Велико Търново

²Катедра по здравни грижи

Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“ - Варна,

STUDY OF THE OPINION OF MEDICAL SPECIALISTS AND SOCIAL WORKERS REGARDING MEDICO-SOCIAL ASSISTANCE ORGANIZATION FOR OLDER ADULTS AND ELDERLY PEOPLE IN HOME SETTINGS

Yanka Markova¹, Silvia Borisova²

¹Veliko Tarnovo Affiliate, Medical University of Varna

²Department of Nursing, Faculty of Public Health, Medical University of Varna

РЕЗЮМЕ

По данни на Националния статистически институт (НСИ) един възрастен човек има средно 4-6 хронични заболявания. В повечето случаи хроничните заболявания водят до нарушаване на жизнени функции, частична или пълна загуба на възможностите за самообслужване, придвижване, общуване, трудова дейност. Всичко това налага организирането на система от постоянни медицински и социални грижи.

Последното преброяване на населението към 01.02.2011 г. установи значително увеличение на броя на лицата, които са посочили, че имат 50% и повече намалена трудоспособност. Тези лица се нуждаят от комплексна медико-социална помощ, особено тези от най-уязвимата група от населението – самотно живеещите възрастни, стари хора и инвалиди.

Цел: Да се проучи и анализира мнението на медицински специалисти и социални работници относно организацията на медико-социална помощ за възрастните и стари самотно живеещи хора в домашна среда, като база за оптимизиране на предлаганите услуги и необходимия ресурс за това.

Материали и методи: Обект на изследването е проучване мнението на медицински специалисти и социални работници по отношение

ABSTRACT

According to the National Statistical Institute, an older adult person has an average of 4-6 illnesses. In most of the cases chronic illnesses lead to vital function disturbance, partial or overall loss of self-service, moving, socialization, and working ability. All these factors impose system organization of constant medical and social cares.

The last counting census dated 01 February 2011 determines a vast increase of individuals with 50% and more disability. These individuals have needs of complex medico-social assistance, mostly these of the most vulnerable group – solitary older adults, elderly people and disabled individuals.

Research Objective: The aim of this article is analysis of the opinion of medical specialists and social workers regarding medico-social assistance organization for older adults and solitary elderly people in home settings as a basis for optimization of offered services and needed resource.

Subjects and Methods: The research object is the opinion of medical specialists and social workers on the needs, current situation and organization of medico-social help for older adults and solitary elderly individuals in home settings.

The applied methods include: sociological inquiry (anonymous); statistical processing and graphical interpretation of the analyzed results.

необходимост, съществуващо положение и организацията на медико-социална помощ за възрастните и стари самотно живеещи хора в домашна среда.

Използвани методи: социологическо проучване (анонимна анкета); статистическа обработка и графична интерпретация на получените резултати.

Резултати и обсъждане: Резултатите от проучването показват неефективност на съществуващата система, необходимост от промяна на форми и организация, насочени към подобряването на медицинските и социални услуги, предлагани в домашни условия.

Изводи: Мнението на специалистите относно организацията на медико-социална помощ за възрастни и стари хора потвърждава необходимостта от предлагане, експериментиране и внедряване на нови смесени форми на предоставяната помощ в домашна среда.

Ключови думи: възрастни и стари хора, медико-социална помощ у дома, ресурси

ВЪВЕДЕНИЕ

През последното десетилетие в много страни по света, включително и в България, се наблюдава тенденция към промяна на традиционния модел за оказване на медико-социална помощ. Променящите се потребности на уязвимите групи от населението налагат внедряването на нови подходи в предоставянето на качествени здравни и социални услуги в домашна среда. Настоящата ситуация отразява острата нужда от създаване на специализирани служби за оказване на медико-социална помощ, в частност медико-социална помощ в домашни условия.

В различни страни по света при предлагане на медико-социална помощ, особено на възрастни и стари хора се предпочита оказването ѝ в нестационарни условия (у дома на потребителя). Приоритетно е развитието на медицинските и социалните услуги за възрастните и стари хора, ориентирани към обслужване в нестационарни условия в дългосрочен план. Това предотвратява продължителните хоспитализации, дава възможност на потребителя да остане в собствения си дом, а това от своя страна понижава разходите, свързани с оказване на помощ в социални и здравни заведения.

Почти във всички европейски страни организацията на грижите за възрастни и стари хора,

Results and Discussion: *The research results prove the inefficiency of the current system, necessity of change of forms and organization leading to better medical and social services in home settings.*

Conclusion: *Specialist opinion regarding organisation of medical-social assistance for adults and old people confirms the necessity of offering, experimenting and using new mixed forms of the assistance offered in home settings.*

Keywords: *adults and old people, medico-social assistance at home, resources*

дългосрочните грижи и другите социални услуги са осигурени от две отделни системи – системата на здравеопазването и системата на социалното подпомагане. В редица страни важна роля в предоставянето на медико-социални услуги на възрастни и стари хора имат неправителствени и религиозни организации.

ЦЕЛ

Да се проучи и анализира мнението на медицински специалисти и социални работници относно организацията на медико-социална помощ за възрастните и стари самотно живеещи хора в домашна среда, като база за оптимизиране на предлаганите услуги и необходимия ресурс за това.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Настоящото проучване е проведено в периода януари-март 2018 г.

Извършено е анонимно анкетиране на 171 медицински специалисти и 24 социални работници. Обект на изследването е проучване мнението им по отношение необходимост, съществуващо положение, организация на медико-социална помощ за възрастните и стари самотно живеещи

хора в домашна среда и необходимите ресурси за обезпечаването ѝ.

Използвани методи: социологическо проучване (анонимна анкета); статистическа обработка и графична интерпретация на получените резултати.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

С цел отчитане спецификата на проблемите в глобален размер, в анкетирането са включени специалисти, оказващи медико-социална помощ на различно териториално ниво, а именно – областно, районно, градско. Направено е диференциране на анкетираните по професионална квалификация, която определя конкретни задължения според нормативните документи за страната по отношение към разглежданите проблеми. Техният дял от общо анкетираните е показан на Фиг. 1.

Фиг. 1. Относителен дял на анкетираните специалисти

От Фиг. 1. се вижда, че най-голям е броят на анкетираните специалистите по здравни грижи – 69%, които работят в сферата на болничната и извънболничната помощ. Това решение е продиктувано на базата на тяхната квалификационна характеристика и факта, че те имат най-много допирни точки както по медицински, така и по социални проблеми. Включени са лекари и медицински сестри, тъй като без тяхното участие е невъзможно изграждането на бъдеща, работеща и ефективна система.

Практиката в нашата страна категорично показва, че медико-социалните услуги не могат да се концентрират само в една от двете среди – медицинска или социална. Това ще наруши качеството на услугата и оттам ще се генерира отрицателно обществено мнение и нагласи. Всичко това налага решението на този актуален въпрос да се търси в координация, взаимодействие между посочените среди, но не с въвеждането на норма-

тивни задължения за междуведомствено сътрудничество, а в разработване на система, позволяваща планиране и управляване както на социалните, така и на здравните услуги на нуждаещите се възрастни хора. Изграждането на материална база за обхващане на нуждаещите се е нерешима задача от икономическа и организационна гледна точка, така че особено актуален е проблемът за адаптиране на тези услуги в домашна среда. Друг важен момент е, че при предлагане на услугата в домашна среда ще се елиминира един изключително важен психологически проблем за възрастния човек – неговата адаптация към коренно различна среда, условия и начин на живот.

Голяма част от анкетираните специалисти (41,5%) считат, че сътрудничеството между институциите, отговорни за предоставянето на медико-социална помощ, е неефективно, а едва 14% дават категорично положителна оценка за дейността им. Като причини за това специалистите посочват:

- липса на кадри – медицински специалисти и социални работници;
- липсата на възможността за получаване на медико-социална помощ в домашна среда в области като превенция на заболявания, рехабилитация, обучение;
- организационни проблеми;
- необходимост от промяна в действащата законодателна и нормативно-правна база;
- идентифициране на нуждаещите се;
- недостатъчните средства и инвестиции.

От Фиг. 2. се вижда мнението на респондентите по отношение на възможностите за предоставяне на медико-социални услуги на този етап. Отговорите надвишават 100%, тъй като на респондентите бе дадена възможност за повече от един отговор.

Фиг. 2. Приноси при оказване на медико-социална помощ

За нашата страна получените резултати са напълно логични и имат реално обяснение, а именно:

- миграцията в чужбина сред младите хора наруши тотално семейната среда, т.е. не-

пълни семейства, оставени самотно да живеят възрастни хора;

- липса на поминък в малките населени места (работа за хората в трудоспособна възраст) ги насочи към големите градове, което отново обрича възрастния човек на самота;
- посочените по-горе две позиции оставят единствено едно решение при необходимост от специализирана грижа за възрастния човек – дом за стари хора или болнично заведение. Но и тук има значителни проблеми, които не позволяват в някои случаи да се възползват от тази възможност.

От направените проучвания се вижда, че нашето общество е изправено пред един сериозен проблем – невъзможност да бъде осигурен достоен живот на възрастния човек и най-страшното е, че семейството и хуманните семейни ценности са на етап на изчезване. Решаването на този проблем в пълнота на посочения етап е невъзможно, но могат да се предприемат мерки, които да поставят началото, и с течение на времето да се допълват и усъвършенстват. Вземайки предвид чуждестранния опит при решаване на тези проблеми, могат да се посочат следните начални мерки за подобряване на съществуващото положение, а именно:

- координация между медицинските специалисти и социалните работници по места, проучване и регистриране на възрастните хора и техните потребности. Всичко това изисква не просто лична инициатива, а разработени държавни изисквания и правила, а също така и допълнително техническо осигуряване и финансиране;
- оказването на социално-медицинска помощ в домашна среда е не само по-лесно за решаване от гледна точка на материално обезпечаване, но ще запази средата, в която е живял възрастният човек, което ще съхрани неговата психика и чувства;
- при оказване на грижа в домашна среда задължително трябва да бъдат включени и близките от семейството. Техните задължения е необходимо да се координират с медицинските и социални работници и те да станат част от този екип;
- едно от важните условия за обезпечаване на качествена медико-социална помощ са ресурсите – човешки, финансови, материално-технически. Анкетиранияте специалисти дават най-ниска оценка на финансовите и материално-техническите ресурси.

ИЗВОДИ

Проучването и анализирането на мнението на медицинските специалисти и социални работници относно организацията на медико-социална помощ за възрастните и стари самотно живеещи хора в домашна среда показват неефективността ѝ.

От проведеното изследване могат да се направят следните изводи:

- организацията на медико-социална помощ за възрастни и самотно живеещи стари хора в настоящия момент е неефективна;
- необходимо е внедряването на нови форми на предоставяне на медико-социална помощ;
- комплексен подход и добро взаимодействие между здравните и социални организации;
- осигуряване на достатъчни ресурси, което да позволи пълно обезпечаване на потребностите на лицата от уязвимите групи от населението, включително медико-социална помощ в домашна среда.

ЛИТЕРАТУРА

1. Карюхин ЕВ. Геронтологическая популяция: потребность в помощи и увеличение ресурсов. Клиническая геронтология, 2001, № 10, 49-53.
2. Карюхин ЭВ. Организация медико-социальной помощи пожилым. Ситуация в мире. Мир медицины, 2004, № 4, 20-23.
3. Русакова ИЮ. Организация медико-социальной помощи лицам пожилого и старческого возраста. Сестринское дело, 2005, № 7, 22-23.
4. Tarricone R, Tsouros AD. Home care in Europe. The solid facts. WHO, 2010, 45.

*Адрес за кореспонденция:
Янка Маркова
Медицински университет
„Проф. д-р П. Стоянов“ - Варна,
Филиал Велико Търново
Велико Търново
ул. „Михаил Кефалов“ 2
e-mail: markova70@abv.bg*